

Kvænsk/finske personnavn i Nordreisa

Bente Imerslund

Hvem var Puola-Piera (Tyttebær-Per)? Hvorfor fikk han et slikt navn? Enn Pilli-Pekka? Kruunun Mikki? Hva galt hadde stakkars Piru-Pekka (Djevel-Pekka) gjort? Hvem var Hanko, hun som har gitt navn til ei stille i Reisaelva? Hvor og når var Koulu-Jussa lærer? Når levde Sukkula-Pekka? (Pekka som lagde skytler til vevstol.) Har han etterkommere? Dette er spørsmål jeg skal prøve å finne ut av. Kanskje du kan hjelpe meg? Kanskje du har et fint bilde av noen forfedre med finske kallenavn?

Våren 2002 skal jeg fullføre et prosjekt jeg har holdt på med for Nordreisa kommune i et par år. Det heter Innsamling og utgivelse av kvænske personnavn. De aller fleste personene jeg omtaler, har et offisielt norsk navn, registrert i kirkeboka. Men i ei finsktalende bygd satte folk finske navn på hverandre og det er disse kallenavnene jeg jobber med. Ordet kallenavn brukes her i en helt nøytral betydning, det har ikke noe negativt ved seg.

De finske navnene var ofte så mye brukt at folk kjente bare det, ikke det offisielle norske navnet på personen. Når jeg spør en informant om naboens offisielle navn, kan han svare: "Ja, ka e de no ho skriv sæ før". I mange søskenflokker har de eldste finske navn, mens de yngste bare har norske navn. Dette gjelder særlig slike som var unge på 1920-30-tallet, da den harde fornorskningspolitikken påvirket også navnebruken.

Kveeni/suomalaisia henkilönimiä Raisissa

Bente Imerslund

Kuka oli Puola-Piera? Miksi hän sai sellaisen nimen? Entä Pilli-Jaakko? Kruunun Mikki? Mitä pahaa Piru-Pekka parka oli tehnyt? Kuka oli Hanko, jonka mukaan Raisinjoen eräs suvanto sai nimensä? Milloin ja missä Koulu-Jussa toimi opettajana? Milloin eli Sukkula-Pekka? Onko hänellä jälkeläisiä? Nämä ovat kysymyksiä, joihin yritän vastata. Ehkä sinä voit auttaa? Ehkä sinulla on hyvä valokuva joistakin esivanhemmista, joilla oli suomalainen kutsumanimi.

Keväällä 2002 aion saattaa loppuun projektin, jota olen jo pari vuotta tehnyt Raisin kunnalle. Sen nimi on Kveeni-henkilönimien kerääminen ja julkaiseminen. Useimmilla työssä käsittelemilläni henkilöillä on virallinen norjalainen nimi, joka löytyy kirkonkirjasta. Mutta suomenkielisessä pitäjässä ihmisillä oli suomalaisia kutsumanimiä, jotka erityisesti ovat kiinnostukseni kohteena. Sanaa kutsumanimi käytän neutraalisessa merkityksessä, ilman kielteistä sävyä.

Suomalaisia kutsumanimiä käytettiin usein niin paljon, ettei varsinaisia nimiä tiedetty. Kysyessäni informantilta, mikä on naapurin virallinen nimi, hän saattaa vastata: "No, kuka sen nyt tietää, mitä papereissa lukee?" Sisarussarjoista on monta esimerkkiä siitä, että vanhemmilla on suomalainen kutsumanimi, nuoremmilla taas ei. Tämä koskee ennen kaikkea niitä, jotka olivat

Bakgrunnen for arbeidet

Ca. 1997 begynte noen historieinteresserte reisaværing-er å snakke om kvænsk/finske personnavn. Hva ble folk kalt på finsk? Hvorfor fikk de akkurat det navnet? Navnegruppa besto av Einar Elvestad, Reidar Vaara, Ragnhild Rognmo, Håkon Moilanen og Håkon Bråstad. Gruppa møttes jevnlig, og gjorde notater. Kanskje dette kunne danne grunnlaget for et større arbeid om personnavn? De kontaktet Norsk-Finsk forening, som tok kontakt med meg og med Nordreisa kommune. Kulturkonsulenten skaffet midler til prosjektet og jeg fikk i oppdrag å arbeide videre med stoffet. Det ble også utnevnt ei referansegruppe med Asveig Hasselberg, Ragnhild Rognmo og Rune Sundelin. Dette skoleåret har jeg permisjon fra skolen og skal jobbe ca. 5 måneder med personnavnene.

Finske stedsnavn

I 1993 ga Nordreisa kommune ut boka *Finske stedsnavn i Nordreisa*, som jeg hadde skrevet. Nå har jeg tatt for meg boka og sett på alle de hundrevis av steder som er kalt opp etter folk. Disse folka prøver jeg å finne ut mer om.

Hva må gjøres?

- samle inn mange flere navn
- bruke Nord-Troms museum, Kvenarkivet på Tromsø museum og kirkebøkene for Nordreisa
- se på navnebruken i forskjellige generasjoner og i forskjellige deler av kommunen
- sammenligne med norske og samiske navnetradisjoner
- samle bilder og selv ta bilder av aktuelle personer
- skrive ut manus med tanke på utgivelse i bokform /som hefte

I **Kvenarkivet** er det mange flotte bilder fra Nordreisa, tatt av Samuli Paulaharju på 1920-tallet. En del av bildene er offentliggjort i andre sammenhenger, derfor

Evig unge Susanna Einevold har levd i bare 91 år, men bærer med seg århundreders kunnskap om tradisjoner i Nordreisa. Susanna er en utrolig god informant.

Ikinuori Susanne Einevold on elänyt vain 91 vuotta, mutta hänessä kiteytyy vuosisatojen monenkirjava perinnetieto. Susanna on erittäin hyvä informantti.

nuoria 1920-30 -luvulla, jolloin kova norjalaistamispolitiikka alkoi vaikuttaa myös nimien käyttöön.

Työn tausta

Noin v. 1997 alkoivat eräät historiasta kiinnostuneet rai-silaiset keskustelemaan kweeni/suomalais-henkilö-nimistä. Miten ihmisiä kutsuttiin suomeksi? Miksi annettiin just se nimi? Nimiryhmässä olivat mukana Einar Elvestad, Reidar Vaara, Ragnhild Rognmo, Håkon Moilanen ja Håkon Bråstad. Ryhmä kokoontui säännöllisesti pannen paperille muistojaan. Ehkä tämä voisi olla perustana laajemmalle henkilönimityölle? Ryhmä jätti muistiinpanonsa Pohjois-Tromsin Norja-Suomi - seuralle, joka puolestaan kääntyi minun ja Raisin kunnan puoleen. Kulttuurikonsulentti hankki rahaa projektiin, ja pestasi minut tehtävään. Kunta nimitti myös tukiryhmän, jossa ovat mukana Asveig

konsentrerer jeg meg on mange ganger. Jeg håper vatfolk.

I mitt materiale er det er **navn**, mens de finske m. Aapu (Abraham), Aatoli (Erik), Essa (Esaias) Feet (Henrik), Jussa eller Jun Kalla eller Karel (Karl), (Herman), Mikki (Mika) (Per), Pekka (Peder), Rc (Aleksander), Ville (Vill

Når finsktalende snakk henge vokalen i etter d ikke har noen finsk var Solveigi, Margiti, Hara

Systematisering av

Foreløpig har jeg delt i gorier. Det finnes utall kategoriene. Folk kunr

1. BOSTED Saarisuan
Saresuando, senere gif fra Dørmæ, senere gif **Feeti** (Fredrik i Samue **Kurusuu-Per** (Per Ørs Blomstereng), **Varpin Gunnari** (Gunnar Tøn **Punta-Anna, Paasink Korpin Pekka, Kopp Kupan Elli.**

2. OPPRINNELSES-TROMS Pounun Ol
Karesuvanto, **Muoni**

i bare 91 år, men bærer med ner i Nordreisa. Susanna er en

rain 91 vuotta, mutta hänessä erinnetieto. Susanna on erittäin

kova norjalaistamispoli-nien käyttöön.

oriasta kiinnostuneet rai-/suomalais-henkilö-in suomeksi? Miksi umässä olivat mukana Ragnhild Rognmo, stad. Ryhmä kokoontui muistojaan. Ehkä tämä lle henkilönimityölle? ohjois-Tromsin Norja-an kääntyi minun ja urikonsulentti hankki ut tehtävään. Kunta ovat mukana Asveig

konsentrerer jeg meg om bilder folk ikke har sett mange ganger. Jeg håper å få låne gamle bilder fra privatfolk.

I mitt materiale er det er få finske varianter av **kvinne-**navn, mens de finske **mannsnavnene** florerer, f.eks. Aapu (Abraham), Aatoli (Adolf), Antti (Anders), Erkki (Erik), Essa (Esaias) Feetu (Fredrik), Heikku eller Henti (Henrik), Jussa eller Junnu (Johan), Iikka (Isak), Kalle, Kalla eller Karel (Karl), Lasse ~ Laaras (Lars), Manni (Herman), Mikki (Mikael), Nilla (Nils), Peeti eller Piera (Per), Pekka (Peder), Roopi ~ Roobi (Robert), Santtu (Aleksander), Ville (Vilhelm).

Når finsktalende snakker sammen, er det vanlig å henge vokalen i etter det norske navnet på folk som ikke har noen finsk variant av fornnavnet sitt, f.eks. Solveigi, Margiti, Harald, Roaldi.

Systematisering av navnene

Foreløpig har jeg delt navnene inn i følgende 11 kategorier. Det finnes utallige eksempler på blandinger av kategoriene. Folk kunne få navn etter:

1. **BOSTED Saarisuannon Lydia** (Lydia fra Saresuando, senere gift Bergmo), **Tørmæ-Maija** (Maja fra Dørmæ, senere gift Lyngsmark), **Sammaloudan Feeti** (Fredrik i Samueldalen ~ Fredrik Rikardsen), **Kurusuu-Per** (Per Ørstad), **Kevæ-Heikku** (Henrik Blomstereng), **Varpin Erkki** (Erik Vinnelys), **Heikka-Gunnari** (Gunnar Tørfoss). Andre: **Moska-Kaija**, **Punta-Anna**, **Paasinkorvan Petteri**, **Runga-Niila**, **Korpin Pekka**, **Koppelon Maija**, **Roijalon Inka**, **Kupan Elli**.

2. **OPPRINNELSES-STED UTENFOR NORD-TROMS Pounun Olli** kom fra Pounu nær Karesuvanto, **Muonion Feetu** fra Muonio. Om

"Mellom disse steinblokkene fant jeg jervehiet i 1946", forteller Ahma-Jussa ~ Jerve-Jussa ~ Liisan Jussan Jussa ~ Mandan Jussa ~ Johan Hauge. Kjært barn har mange navn! På dette bildet fra Navit i 1983 viser han noen fra viltforvaltninga hvor hiet var og hvor høyt snøen lå. Jerve-Jussa har vært med på å finne hele 6 jervehi med til sammen 19 jerver.

"Näiden lohkareiden välistä löysin v. 1946 ahman pesän", kertoo Ahma-Jussa ~ Jerve-Jussa ~ Liisan Jussan Jussa ~ Mandan Jussa ~ Johan Hauge. Rakkaalla lapsella on monta nimeä! Kuvassa vuodelta 1983 hän näyttää riistanhoitopiirin edustajille pesäpaikan ja miten korkea oli lumi. Kuva on Navetasta. Ahma-Jussa on löytänyt kaikkiaan 6 ahman pesää, joissa oli yhteensä 19 ahmaa.

Hasselberg, Ragnhild Rognmo ja Rune Sundelin. Tämä lukuvuonna minulla on virkavapaata koulusta, ja keskityn noin 5 kuukautta henkilönimityöhön.

Suomalaisia paikannimiä

V. 1993 Raisin kunta julkaisi laatimani kirjan Finske stedsnavn i Nordreisa (Suomalaisia paikannimiä Raisissa). Nyt olen käynyt koko kirjan läpi, ja tutkinut satoja henkilöiden mukaan nimettyjä paikkoja. Näistä ihmisistä etsin lisätietoja.

Trondhjem-Jussa kom fra Trondhjem eller bare hadde vært der vites ikke!

3. KARAKTER, EGENSKAP Både **Tupakan-Maija** (Tobakks-Maja) og **Piippu-Kreeta** (Pipe-Greta) røkte. **Piru-Pekka** (*piru* 'djevel') hadde hogd ved på en søndag. Fy! Fy! **Proti** var en fæl skravlekopp. **Elias Kinnunen** (*kinnunen* 'gjerrig') hadde vel en egenskap som ble lagt merke til.

4. UTSEENDE, KROPPSLYTE **Keppi-Nils** haltet og gikk med kjæpp. **Pussi-Kristina** gikk alltid med en pose (*pussi*), dvs. at hun hadde pukkelrygg. **Kello-Piera** (Bjølle-Per) måtte gå med bjelle så folk kunne finne han når han gikk seg bort. Andre: **Iso-Erkki** (*iso* 'stor'), **Pikku-Pekka** (*pikku* 'liten'), **Musta-Haltan** (*musta* 'svart') var mørk, **Ontuva-Jouni** (*ontuva* 'som halter'), **Klupu-Jussi** (*klupu* 'liten og tykk').

5. YRKE, HÅNDVERK, ARBEID **Sukkula-Pekka** (*sukkula* 'skyttel') lagde skyttler til vevstoler, **Musta-Pekka** (Svart-Pekka) var maskinist og smed. **Terva-Aapu** (*terva* 'tjære') var en berømt tjærebrenner, visstnok den første i Nordreisa. Skraatari var skredder og Suutari skomaker. De to **Ahma-Jussa** ~ **Jerve-Jussa** Johannes Ringstad og Johan Hauge var jervejegere, iallfall fant de mange jervehi. **Posti-Pekka** gjorde vel det samme som postmannen gjør i dag.

6. FAREN Det normale var å bli kalt etter far. **Hentin Lydia** - Henriks datter Lydia, **Iiskon Iisko** - Isaks sønn Isak, **Sifferi-Pekka** - Sifferi ~ Sigfrid/Siverts sønn Peder, **Iikan Nils** - Isaks sønn Nils, **Suutari Olafi** - Suutaris sønn Olaf.

7. MORA. Hvis mor var spesielt myndig og bestemt, mere kjent på bygda enn far, ble barna kanskje kalt etter henne. Andre grunner kunne være at far ikke

Er den ikke nyyydelig? Likevel havnet denne jervungen ei uke etter at bildet ble tatt i de evige jervejaktmarker. Ungen ble funnet av de to Jerve-Jussaene Johan Hauge og Johannes Ringstad i Mollisvuoma i 1946.

Hellyttävän näköinen? Kuitenkin tämä ahmanpentu päätyi viikon kuluttua kuvan ottamisesta ahmojen ikuisille metsästysmaille. Pennun löysi molemmat Ahma-Jussat; Johan Hauge ja Johannes Ringstad Mollisvuomasta v. 1946.

Mitä pitää tehdä

- kerätä paljon enemmän nimiä
- käyttää Pohjois-Tromssan museota, Tromssan museon Kveeniarkistoa ja Raisin kirkonkirjoja
- selvittää eri sukupolvien ja eri kylien nimienkäyttöä
- verrata saamelaisiin ja norjalaisiin nimiperinteisiin
- kerätä valokuvia ja itse ottaa kuvia asianomaisista henkilöistä
- laatia käsikirjoitukset valmiiksi ajatellen aineiston julkaisemista kirjana tai vihkosena

Kveeniarkistosta löysin paljon upeita valokuvia Raisista, jotka ovat Samuli Paulaharjun ottamia 1920-luvulla. Ainoana haittapuolena on se, että monia näistä kuvista on julkaistu ennen, joten yritän keskittyä harvemmin nähtyihin kuviin. Toivon saavani lainata vanhoja kuvia yksityishenkilöiltä. En ole juuri löytänyt tyypillisiä suomalaisia naisten

lenger var med i bildet da l mors navn var lettere å utta

Siri-Pekka var sønn av Siri jordmor og var ei myndig c Etter en utført jordmorjobb riste av seg 6 sultne ulver c god behold. Også Liisa i R respekt av. Hennes sønn Jo **Liisan Jussa**. Johan Anders mange navnevarianter, en (sønn av Amanda). Ove H **Puntan Annan Ove**. Kaija- av Kaija i Hysingjord. **Sell** men han ble også kalt Pou

8. EKTEMANNEN Når kv ne kalt etter mannen. **Kau** med Kaupin Pekka ~ Pede gift med Mikki ~ Mikal Is; med Hentti ~ Henrik Isak;

9. KONA Det finnes bare nen ble kalt etter kona. **Fii** sen fra Straumfjordeidet v **Liisan Antti** i Røyelen ~ A var gift med Liisa, som og kalt etter.

10. FINSKE ETTERNAVI Håkon, **Kaakisen Aapu**, **Lomakan Saara**.

11. NORSKE NAVN ETT **Levi**, **Bråstad-Marja**, **Gee** **Nurmen-Ole**.

I havnet denne jervungen ei uke etter jaktmarker. Ungen ble funnet av de g Johannes Ringstad i Mollisvuoma i

n tämä ahmanpentu päätyi viikon ojen ikuisille metsästysmaille. ussat; Johan Hauge ja Johannes

imiä

museota, Tromssan museon rkonkirjoja ja eri kylien nimienkäyttöä rjalaisiin nimiperinteisiin taa kuvia asianomaisista

niiksi ajatellen aineiston jul-sena

ljon upeita valokuvia Paulaharjun ottamia 1920-ena on se, että monia näistä joten yritän keskittyä har-joivon saavani lainata van-tä. isiiä suomalaisia naisten

lenger var med i bildet da barna vokste opp, eller at mors navn var lettere å uttale.

Siri-Pekka var sønn av Siri i Røyelen. Siri fungerte som jordmor og var ei myndig dame.

Etter en utført jordmorjobb i Kjelleren greidde hun å riste av seg 6 sultne ulver og komme hjem med hesten i god behold. Også Liisa i Røyelen var ei dame det sto respekt av. Hennes sønn Johan Andersen ble kalt **Liisan Jussa**. Johan Andersens sønn Johan Hauge har mange navnevarianter, en av dem er **Manda-Jussa** (sønn av Amanda). Ove Henriksen er også kjent som **Puntan Annan Ove**. Kaija-Ole ~ Ole Larsen var sønn av Kaija i Hysingjord. **Sella-Jussa** var sønn av Sella, men han ble også kalt Pounu-Jussa etter faren.

8. **EKTEMANNEN** Når kvinner giftet seg, ble de gjerne kalt etter mannen. **Kaupin Pekka Hilda** var gift med Kaupin Pekka ~ Peder Bergmo, **Mikin Anna** var gift med Mikki ~ Mikal Isaksen, **Henttin Maija** var gift med Hentti ~ Henrik Isaksen.

9. **KONA** Det finnes bare noen få eksempler på at mannen ble kalt etter kona. **Fiinan Einari** ~ Einar Henriksen fra Straumfjordeidet var gift med Josefine ~ Fina. **Liisan Antti** i Røyelen ~ Anders Benjaminsen fra Vefsn var gift med Liisa, som også etterkommerne har blitt kalt etter.

10. **FINSKE ETTERNAVN** Raapanan Pekka, Moilasen Häkoni, Kaakisen Aapu, Lampisen Olli, Purasen Essa, Lomakan Saara.

11. **NORSKE NAVN ETTER FINSK MODELL** Lunde-Levi, Bråstad-Marja, Geera-Margit, Veibakken-Marja, Nurmen-Ole.

nimiä, mutta **miesten nimiä** on loputtomiin, esim. Aapu, Aatoli, Antti, Erkki, Essa, Feetu, Heikku tai Henti, Jussa tai Junnu, Iikka ~ Iisko, Kalle, Kalla tai Karel, Lasse ~ Laaras, Manni, Mikki, Nilla, Peeti tai Piera, Pekka, Roopi ~ Roobi, Santtu, Ville.

Vaikka henkilöllä ei olisi suomalaista varianttia etunimestä, on hyvin tavallista liittää vokaali -i konsonanttiloppuisen nimen loppuun, esim. Solveigi, Margiti, Haraldi, Roaldi.

Nimien järjestäminen

Toistaiseksi olen jaotellut nimet seuraaviin 11 ryhmään. On kuitenkin lukemattomia esimerkkejä nimistä, jotka kuuluvat useampiin ryhmiin. Esimerkkejä, **katso norjalaista tekstiä!**

1. ASUINPAIKKA
2. ENTINEN KOTISEUTU (POHJOIS-TROMSSIN ULKOPUOLELLA)
3. OMINAISUUS
4. ULKONÄKÖ
5. AMMATTI, TYÖ
6. ISÄ
7. ÄITI
8. AVIOMIES
9. VAIMO
10. SUOMALAINEN SUKUNIMI
11. NORJALAISIA NIMIÄ KÄYTETÄÄN SUOMALAISTEN NIMIEN TAPAAN

Monimotkainen nimisysteemi

Olen haastatellut raisilaisia heidän esivanhempiansa ja tuttaviansa suomalaisista kutsumanimistä. Kysyn millä lailla kveenit kutsuivat toisiaan. Nimisysteemi on hyvin monimutkainen. Mitä nimeä käytetään, riippuu sekä kielenkäyttäjän että keskustelukumppanin asuin-

Kompliserte navnesystem

I et par år har jeg intervjuet reisaværingene om deres forefedres og kjenningers finske kallenavn. Jeg spør hva kvenene kalte hverandre. Navnesystemet er nokså komplisert. Hvilket navn som brukes, avhenger av bosted, alder og språkkunnskap hos de som snakker sammen. Tenk deg: en fra Sappen kjenner herr x sitt finske kallenavn og bruker det selv. Hun som for 40 år siden flyttet til Sør-Norge, kjenner bare kallenavnet. Sørkjosingen kjenner bare det norske navnet.

Interesse i kommunen

Dette arbeidet er en naturlig fortsettelse av arbeidet med finske stedsnavn i Nordreisa. Informantene er delvis de samme. Folk er svært hjelpsomme og takknemlige for at noen synes dette er interessant.

Reisaværingene har utrolig mye kunnskap om de finske kallenavnene. Selv om det i dag er få folk under 60 år som kan finsk, lever mange navn fortsatt. Jeg er glad for at kommunen vil bevare denne kunnskapen til kommende generasjoner.

Prosjektleder Bente Imerslund
Prosjektjohtaja Bente Imerslund

paikasta, iästä ja sanavarastosta. Esimerkki: Sappilainen tuntee kutsumanimen ja käyttää sitä itsekin. 40 vuotta sitten Etelä-Norjaan muuttanut raisilainen ei tunne muuta kuin kutsumanimen. Räsiläinen (Sørkjosissa asuva) tuntee pelkästään virallisen nimen.

Kiinnostusta kunnassa

Henkilönimityö on luonnollista jatkoa paikannimikirjalle. Informantit ovat osittain samoja. Ihmiset ovat hyvin avuliaita ja kiitollisia siitä, että tätä pidetään mielenkiintoisena aiheena. Raisilaisilla on uskomattoman paljon tietoja suomalaisista kutsumanimistä. Vaikka harva alle 60-vuotias raisilainen puhuu suomea, monet nimet elävät edelleen. Olen iloinen siitä, että kunta haluaa säilyttää nämä tiedot tuleville sukupolville.

(Käännöksessä antoi hyviä neuvoja Anne Makkonen)

I 1954 kom Odd Stokdert røver som 24 år gammel lærermangelen. Han Kvænangen vendte h

Jeg hadde Odd som en hyggelig fyr som korve liv kom han til å gå på større skole i Kongsholmen. Jeg hadde eksemplarer - for at

Med Odds tillatelse ble det etablert et skolekretsene Seglvik

Som fo

Seglvik ligger i "den ytre vik i Kvænangen - ut i LoppHAVET som jo ble etablert via Stompa på TV for En molo fra forgangne 1950-årene vika og havna noe mer enn bodde det 40-50 menn "overvintret" 4-5, men ren kommer folk tilbake det være mye liv og min kilde i dag. Seglvik lita kai for fiskemottabåten kunne ikke gå i men der hadde de en sjonsbåt.

Spildra, den største ø